

Posudek diplomové práce

František Bartoš

Historický proces individualizace a narcismus jako jeho soudobý

projev

2008

Diplomová práce F.Bartoše představuje v mnoha ohledech mimořádný výkon, protože se věnuje originálnímu tématu, dotahuje jeho metodologické řešení až na úroveň reprezentativního výzkumu a usiluje přitom o jeho zasazení do maximálně širokého teoreticko-historického rámce. Bylo by jí proto možno hned na počátku vytknout přílišnou ambicióznost i neúměrně velký rozsah, avšak dosažený výsledek dává autorovi právo žádat o vyšší míru tolerance v tomto ohledu. Jde o práci novátorskou, která hledá cestu k tématu, takže stojí za to zkoušet i takové, které se někomu jinému mohou jevit jako *a priori* méně zajímavé či nosné.

Z mého pohledu patří k nejsilnější stránce empirický výzkum narcismu, autor nabízí odzkoušenou a odůvodněnou škálu s velmi dobrými psychometrickými parametry, která v prvních testech naznačuje výraznou míru validity na základě analýzy některých dalších zajímavých souvislostí v datovém souboru Aktér 2008. Zde se autor nesporně dostává do pozice, kdy může výsledky publikovat i v mezinárodním kontextu a meritorně vstupovat do odborného diskursu. I když samozřejmě předkládá jen první výsledky, lze považovat tento směr bádání za velice perspektivní.

Jako vedoucí práce musím zdůraznit, že autor postupoval velmi samostatně a odvedl zejména v první fázi velký kus práce, prokázal schopnost rychlého osvojení potřebných dovedností v oblasti analýzy dat a metodologie obecně. Dokázal také efektivně využít nabízených podnětů a připomínek, koneckonců také fakt, že mě jako vedoucího práce inspiroval k názoru, že se vyplatí poskytnout část šetření Aktér 2008 pro podporu jeho záměru, svědčí o jeho připravenosti k dialogu a k vědecké práci.

Trochu větší potíž vznikla ve snaze o propojení empirické části s onou úvodní teoreticko-historickou, která na jedné straně vysvětluje genezi autorova zájmu a přístupu (včetně zdůvodnění sociologického rozměru tématu), na druhé straně zakládá přece jen odlišný typ uvažování. Formát připraveného textu nedával mnoho šancí ke škrtům, na druhé straně ani k podrobnějšímu vysvětlení vztahů, přesahů a možností propojení. Stále si myslím, že nebylo třeba tak obsáhlého úvodu, ale chápu, že se autor nechtěl vzdát textu, jehož příprava nepochybně vyžadovala značné úsilí a který má svoji hodnotu. Nejsem ovšem schopen posoudit, zda předkládané teze obstojí bezezbytku v optice historických věd, jde spíše o jakési sociologizující přeuvyprávění dějin z hlediska jednoho problému: určitě inspirativní, ale svým způsobem vždy „rizikové“ a z hlediska autorského přínosu méně originální. Nedostává se zde místa na kritický rozbor jednotlivých tezí, některé koncepce či poznatky jsou prezentovány převážně na základě sekundární literatury (už například výklad Durkheima podle Kellera – s.3). A zůstává otázkou, zda tak rozmáchlý historizující obraz může plnit i úlohu skutečné teorie.

Nejsem si třeba jist, zda důraz na vztahy v holistických společnostech není konstrukcí – v archaické tlupě dosti pravděpodobně vztahy ke druhým znamenaly něco jiného než dnes /7/. Velmi zkratkovitě také působí (převzatý) argument, že od jisté doby se ekonomika vyčlenila do podoby určující síly /46/: nejde o to, zda by to konvenovalo marxismu (i ten měl mimochodem své výrobní síly a výrobní vztahy), ale o to, že v předchozích obdobích nemuselo být postavení ekonomie jenom „organicky podřízené“. Naopak Parsons ještě ve 20. století považoval ekonomiku pouze za jeden ze subsystémů – zkrátka v téhle extenzi záběru se prostě takové otázky začnou rychle množit.

Protože jsem preferoval zestručnění úvodu, nenabízel jsem diplomantovi rozšiřující podněty, ale nyní je snad možné je alespoň nadhodit. Narcismus má své zobrazení v řecké mytologii a bylo by možno hledat ho i v chování panovníků a v rituálech, které je oslavovaly. Zajímavý může být i (zčásti již empiricky evidovaný) motiv vztahu narcismu a homosexuality z toho úhlu pohledu, že v moderní společnosti začal být postupně jinakost tolerována nebo uznávána, což nabídlo „menšinám“ atraktivní (a specifické?) možnosti seberealizace, atd.

Autor má před sebou řadu dalších výzev k rozpracování svých tezí a nepochybuji o tom, že svém úsilí jen tak nepoleví. Práce je velmi dobře napsána, logicky členěna, práce s daty je na dobré úrovni jak v rovině analytické, tak i prezentační. Z drobných připomínek uvedu jen:

- zřejmě překlep na s. 72 (Sartre)
- poznámka na s.73
- tvar přechodníku na s. 85
- ne zcela důsledné uvádění hladiny p
- místy se text mění na pouhé „body“ či teze, působí to rušivě zejména v souvislosti s někdy příliš podrobným členěním kapitol (např. 1.4).

Pro mé hodnocení práce představuje klíčové hledisko její původní autorský přínos, vztah dosažených výsledků k současnému stavu poznání nejen u nás, ale i ve světě. Právě v tomto ohledu ji považuji za vynikající a za dílo hodné zvláštního ocenění. Již v současné podobě představuje cenný příspěvek k řešení výzkumného záměru katedry a jsem rád, že jsem se mohl na jejím vzniku a na podpoře empirické části podílet. Doporučuji její přijetí k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm výborně.

Praha, 21.5.2008

Doc. PhDr. Jiří Buriánek, CSc.